

Kultúrno-historická hodnota tejto pozoruhodnej publikácie je nesporná. Fascinujúcim spôsobom prezentuje myšlienkový svet, ktorý je omnoho starší a rozsiahlejší ako náš európsky, a snád' napomáha prekonávanie eurócentrizmu, sputnávajúceho človeka na prahu nového tisícročia. Prispieva aj k lepšiemu pochopeniu nevyhnutnosti globálneho nazerania na realitu ľudského konania a na "dobývanie vnútorných pevností hnevu a sebeckta, ktorých pád je mierou výšky človeka" (s. 119).

Raisa Kopsová

Príspevok vznikol vo Filozofickom ústave SAV ako súčasť grantového projektu č. 95/5305/639.

PhDr. Raisa Kopsová, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
SR

HEGEL V ŠTÚROVSKÝCH NÁRODNO-EMANCIPAČNÝCH INICIATÍVACH

RUDOLF DUPKALA: Štúrovci a Hegel. Prešov, ManaCon 1996, 116 s.

Dnes oveľa intenzívnejšie vstupujú do popredia snahy o národnú identifikáciu nielen vzhľadom na súčasné európske pomery, ale i vzhľadom na dejinné peripetie, najmä v období, kedy sa konštituoval novodobý národný duch Slovákov v stredoeurópskom regióne. Predovšetkým generácia štúrovcov a ich nasledovníkov sa stala symbolom zápasu za národnú identitu vo vtedajšom Rakúsko-Uhorsku. Preto publikácia Rudolfa Dupkalu s názvom *Štúrovci a Hegel* je dnes vítaným počínom v mapovaní stále aktuálnych otázok duchovného pohybu popredných mysliteľov slovenského národa.

Autor v širších filozofických súvislostiach ukazuje spojenie medzi tvorbou štúrovcov a západoeurópskou filozofickou kultúrou myslenia. Najmä nemecký idealizmus Hegela bol pre štúrovcov inšpiratívnym zdrojom riešenia vtedajších národno-emancipačných otázok. Zápas o ideové motívy v duchovnej tvorbe generácie štúrovcov viedol k tomu, že sa "sformovali dve relatívne ucelené ideovo-filozofické platformy, resp. koncepcie, ktoré možno charakterizovať ako slovenský hegelianizmus a antihegelianizmus," píše autor (s. 5). Tento prístup k Hegelovi viedol k tomu, že sa vytvorili dve protichodné podoby slovenského romantizmu, a to romantizmus pragmatický a romantizmus mesianistický. Aj keď autor upozorňuje, že táto filozofická diferenciácia nemala jednoznačný a trvalý charakter, analýza týchto dvoch podôb romantizmu tvorí ústredný motív práce a jej základnú štruktúru.

Predstavitelia pragmatického krídla slovenského romantizmu orientovali Hegelove filozofické uvažovanie predovšetkým na riešenie otázok svojbytnosti národa a jeho existencie v danej forme štátu, ale aj na ontologické, noetické a čiastočne estetické a teologické otázky. Tieto iniciatívy ukazuje autor na filozofickej tvorbe E. Štúra, J. M. Hurbana a A. Sládkoviča.

Na druhej strane krídlo mesianistického slovenského romantizmu, ktoré zosobňovali najmä M. M. Hodža, S. B. Hroboň a P. K. Hostinský, ale aj ďalší, bol variantom antihegelovstva prejavujúcim sa v teisticko-iracionalistickej reflexii Hegelovej filozofie. "Kombinovali sa v ňom idey Herderovej koncepcie dejín, schellingovskej a baaderovskej teozofie, Amerlingovej diasofie, poľskej a ruskej romantickej filozofie, kresťanskej teológie atď.," uvádza autor (s. 53). Prostredníctvom Schellinga a ďalších romantických mesianisti namierili ostré kritiky proti spôsobu riešenia uvedených otázok smerom k prohegelovsky orientovaným predstaviteľom.

Vcelku práca na relatívne malom priestore podáva obraz dvoch najvýraznejších duchovných iniciatív tohto obdobia, ktorých rozsah nemožno zredukovať iba na filozofickú tvorbu. Práca je o to hodnotnejšia, že sa dá využiť i v mimofilozofických čitateľských kruhoch. Aj keď ju možno považovať len za akýsi náčrt, resp. vstup do oveľa zložitejšej problematiky duchovnej tvorby generácie štúrovcov, cenné je v nej aj to, že si všima, ako boli niektoré duchovné aktivity tohto obdobia zachytené v tvorbe iných autorov.

Ján Šlosiar

Doc. PhDr. Ján Šlosiar, CSc.
Katedra Filozofických vied FHV UMB
Tajovského 40
974 01 Banská Bystrica
SR